

**VZW Auschwitz in Gedachtenis
Stichting Auschwitz**

2 0 2 4
JAARVERSLAG

	VOORWOORD	> 3		PEDAGOGIE	
	DE STICHTING			CiMéDé en Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie	> 21
	Aanwezigheid bij de IHRA	> 4		Project Neshama	> 22
	Documentatiecentrum en centrum voor permanente educatie	> 5		Opleidingen politieagenten Henegouwen in Breendonk	> 22
				Stages bij Stichting Auschwitz	> 23
	EXTERNE COMMUNICATIE			BIBLIOTHEEK EN ARCHIEVEN	
	Websites en sociale media	> 6		Onze collectie	> 24
	Nieuwsbrieven	> 7		Interviewprojecten	> 25
	Promotievideo	> 8			
	ONZE ACTIVITEITEN 2024 IN HET KORT EN IN DATA	> 9		DE WETENSCHAPPELIJKE EXPERTISE VAN ONS STUDIE -EN DOCUMENTATIECENTRUM	> 26
	Conferenties en studiedagen				
	Reis naar Auschwitz			INTERNATIONALE PARTNERSCHAPPEN	
	Reizen op de sporen van de Shoah			Het Fortunoff Fonds van de Universiteit van Yale	> 29
	Burgerwedstrijd Linken en herinneren			Het <i>Wiedergutmachung</i> -project met de Touro-universiteit van Berlijn	> 30
	Bakens van Burgerzin				
	Vormingsdag over de techniciteit van de Shoah			PENSIOENEN	> 31
	Tentoonstellingen				
	Plaatsing van gedenkstenen			DANKWOORD	> 32
	De Internationale Prijs van Stichting Auschwitz				
	PUBLICATIES				
	Sporen van Herinnering	> 15			
	Getuigen tussen geschiedenis en herinnering	> 16			
	De collectie van Stichting Auschwitz	> 17			
	PERMANENTE EDUCATIE	> 19			
	De analyses en studies in 2024	> 20			

VOORWOORD

In 2024 hebben Stichting Auschwitz en de VZW Auschwitz in Gedachtenis hun missie voortgezet om de herinnering aan de Holocaust door te geven en onderwijs te verstrekken tegen massagruwelen door middel van verschillende opmerkelijke activiteiten. De evolutie tekent zich af door het uitbreiden van de reikwijdte van haar herdenkings- en educatieve activiteiten. Terwijl de instelling haar fundamentele engagement voor de overdracht van de herinnering aan de Holocaust behoudt, heeft ze haar multidisciplinaire benadering van historische massamisdaden versterkt. Ons programma is de afgelopen tien jaar gediversifieerd met de organisatie van diepgaande studiereizen in Polen die de verschillende moordcentra verkennen, ter aanvulling van onze traditionele studiereis naar Auschwitz-Birkenau. De stichting heeft ook haar pedagogische acties ontwikkeld door middel van gerichte thematische dagen en heeft haar werk van memoriale verankering in de Brusselse stedelijke ruimte voortgezet. De Prijzen van de Stichting zijn doorgegaan met het waarderen van internationaal universitair onderzoek, wat het voortdurende engagement van de instelling illustreert om historisch werk, hedendaagse reflectie en overdracht aan nieuwe generaties met elkaar te verbinden.

DE STICHTING

Aanwezigheid bij de IHRA

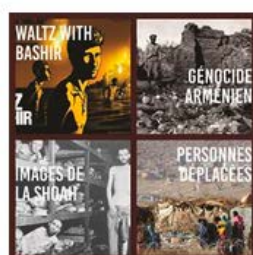
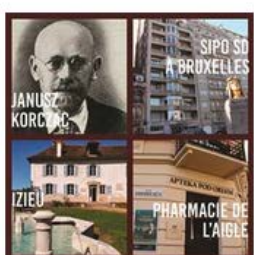
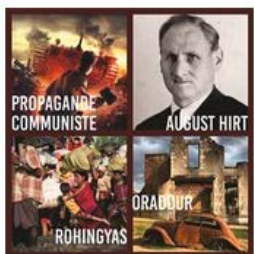
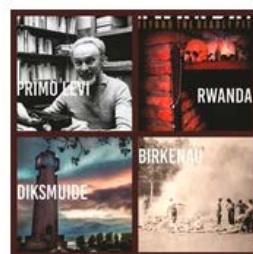
Stichting Auschwitz stuurt, wanneer mogelijk, een vertegenwoordiger om de Belgische delegatie binnen de *International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA) te versterken. In juni 2024 vond de bijeenkomst plaats in Glasgow, Schotland, waarbij het Verenigd Koninkrijk dit jaar het voorzitterschap van de intergouvernementele organisatie had. In december vond de bijeenkomst plaats in Londen.

Documentatiecentrum en centrum voor permanente educatie

Stichting Auschwitz is een van de drie erkende documentatiecentra in de Federatie Wallonië-Brussel onder het decreet betreffende de overdracht van de herinnering van 13 maart 2009. In 2024 werd Stichting Auschwitz voor vijf jaar hernieuwd.

De VZW Auschwitz in Gedachtenis is van haar kant erkend als centrum voor permanente educatie binnen het kader van het decreet van 2003 (zie hieronder).

EXTERNE COMMUNICATIE

Websites en sociale media

YouTube

Het YouTube-kanaal heeft in 2024 een strategische pauze genomen om zich te focussen op kwaliteit boven kwantiteit. Hoewel er bewust minder content werd gepubliceerd, blijft het kanaal een trouwe en groeiende community aantrekken met nu 1.200 abonnees - een duidelijk teken van de sterke band met de doelgroep. De 23.600 weergaven tonen aan dat de bestaande content nog steeds wordt gewaardeerd en bekeken. Dit jaar heeft de basis gelegd voor een hernieuwde focus op waardevolle content in de toekomst, waarbij de groeiende abonneebasis een solide fundament vormt voor komende initiatieven.

De conferenties van Elise Petit *Musiques officielles et musique dégénérée dans l'Allemagne nazie* en van Florence Tamagne *La persécution des homosexuels sous le régime nazi* werden het meest bekeken. Deze twee conferenties hielden verband met activiteiten van het Mémorial de la Shoah in Parijs. Dit toont aan dat we vrij goed doorgestuurd worden door andere instellingen.

De meest geraadpleegde afspeellijsten zijn die van de Studiedagen over het *Onderwijs van de Holocaust* en de *Redding van Joodse kinderen*. De studiedag over de Bevrijding werd later online gezet (test van een andere strategie). Ze zal aanwezig zijn in het overzicht van 2025.

Geografisch blijven Frankrijk en België de twee landen waar onze video's voornamelijk geraadpleegd worden. Daarna komen de Verenigde Staten, Canada en Duitsland.

Het is zowel via externe bronnen (Facebook, Google, Auschwitz.be, nieuwsbrieven, ...) als via YouTube-zoekopdrachten dat onze video's verschijnen in zoekopdrachten.

Facebook

Stichting Auschwitz telt momenteel 3.327 volgers op haar Franse Facebook-pagina en 1.734 in het Nederlands.

LinkedIn

We hebben ons LinkedIn-netwerk succesvol uitgebouwd naar 1.831 volgers, wat een waardevolle mijlpaal vormt in onze digitale strategie. LinkedIn speelt een cruciale rol als het professionele platform bij uitstek, waar we directe toegang hebben tot beslissingsnemers, branchegeenoten en potentiële partners binnen onze sector. Deze groeiende community van volgers stelt ons in staat om onze expertise te delen, thought leadership te tonen en betekenisvolle zakelijke relaties op te bouwen. Bovendien fungeren onze LinkedIn-volgers als ambassadeurs die onze berichten verder verspreiden binnen hun eigen professionele netwerken, wat ons bereik organisch vergroot.

Instagram

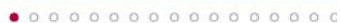
Sinds 2022 hebben we ook een Instagram-pagina om een jonger publiek te bereiken en die volop in ontwikkeling is. Tot nu toe hebben we 79 berichten geplaatst en hebben we 176 volgers.

X

We hebben ons X-platform (voorheen Twitter) succesvol uitgebouwd naar 1.346 abonnees, wat een belangrijke pijler vormt in onze social media-strategie. X onderscheidt zich als het dynamische platform voor real-time communicatie en *trending conversations*, waar we direct kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen en maatschappelijke discussies binnen onze sector. Onze 1.346 abonnees vormen een actieve en *engaged community* die onze content regelmatig deelt, wat zorgt voor een exponentiële vergroting van ons bereik door retweets en mentions. X fungeert als een belangrijke nieuwsbron voor professionals en beslissingsnemers, waardoor onze aanwezigheid hier essentieel is voor merkbekendheid en reputatiemanagement.

De Fortunoff-site van Stichting Auschwitz

Over de laatste twaalf maanden waren er 18.834 bezoekers. Er zijn gemiddeld 250 tot 350 bezoekers per week. Sinds de oprichting hebben meer dan 50.000 mensen de Fortunoff-site bezocht.

Nieuwsbrieven

We tellen in 2024 minstens 3.430 Franstalige en 1.326 Nederlands-talige abonnees op onze nieuwsbrieven en mailings. We hebben negen nieuwsbrieven in elke taal verstuurd, niet meegerekend ons mailingsysteem dat net gemoderniseerd werd.

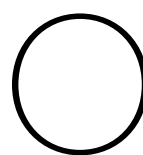
Promotievideo

Op 27 augustus kwam een team van Kanaal Z filmen bij de Stichting voor het programma *Alle zaken op een rijtje*. Dit is sinds 2017 hét business tv-programma op Kanaal Z en is gecreëerd voor ondernemers die willen schitteren in de bedrijfswereld in het algemeen en in de eigen bedrijfssector in het bijzonder. Als non-profitorganisatie kan Stichting Auschwitz profiteren van de mediabelichting die het programma biedt. Dit vergroot de bekendheid van onze missie en activiteiten bij een breder publiek. Stichting Auschwitz heeft als doelstelling de duurzame en systematische studie van de geschiedenis van en de herinnering aan de Holocaust en de naziterreur, alsook de andere massamis daden van de 20e eeuw. Het programma kan het belang van ons werk benadrukken in de context van hedendaagse maatschappelijke uitdagingen rond herinnering, educatie over genocide en de strijd tegen racisme en extremisme. Het filmpje dat gemaakt werd, kan mogelijk de unieke positie van Stichting Auschwitz als wetenschappelijke instelling en onze bijdrage aan de Belgische en internationale samenleving belichten.

ONZE ACTIVITEITEN 2024 IN HET KORT EN IN DATA

p 25 januari organiseerde Stichting Auschwitz een studiedag met de pedagogische cel van CiMéDé.

In de context van het Pact voor onderwijsexcellentie, in het bijzonder wat betreft de invoering van de gemeenschappelijke basis en de aanneming van het historische, geografische, economische

en sociale vormingsreferentiekader, heeft de Federatie Wallonië-Brussel nu specifiek de studie van de Holocaust geïntegreerd in het programma van leerlingen van het lager secundair onderwijs. Dit is een expliciet engagement van de Federatie Wallonië-Brussel voor het onderwijs van deze historische gebeurtenissen.

Tachtig jaar na het einde van de genocide, wat is het belang van onderwijs over de Holocaust? Welk oordeel kunnen we vellen over het onderwijs van de Holocaust zoals het momenteel gegeven wordt in de Federatie Wallonië-Brussel en zoals het gepland is in het kader van de implementatie van de Gemeenschappelijke Basis? Welke middelen zijn er al beschikbaar voor leraren die verantwoordelijk zijn voor dit onderwijs? Welke instrumenten en pedagogische methoden worden gebruikt in andere landen?

Deze dag maakte het mogelijk om deze problematiek diepgaand te verkennen en de uitwisseling van ervaringen en middelen te bevorderen.

Zoals elk jaar, rond **27 januari** (datum van de bevrijding van Auschwitz in 1945 en beschouwd als herdenkingsdatum van genocides sinds 2005), hebben we alle scholen van het Koninkrijk uitgenodigd om deel te nemen aan onze burgerschapsuitdrukking wedstrijd *Linken en herinneren* en na te denken over het thema *Wat niet doodt, maakt sterker*. Deze wedstrijd staat open voor leerlingen van het 5e en 6e jaar van het secundair onderwijs en alle netten.

Op **27 januari** organiseerden we ook een inhuldigingswandeling van de 57 gedenksteden in de Hoogstraat en Blaesstraat.

Op **19 april** de uitreiking van de Bakens van Burgerzin in Atelier Marcel Hastir. Om verdienstelijke scholen op het gebied van burgerschaps-onderwijs te belonen, organiseren we elk jaar deze Bakens van Burgerzin. Deze uitreiking vond dit jaar opnieuw plaats in de Europese wijk in Brussel, in de voormalige woning van schilder Marcel Hastir (1906-2011).

Van **15 tot 22 juli** en van **5 tot 12 augustus** organiseerden we onze studiereis op het spoor van de Shoah in Polen (respectievelijk in het Frans en Nederlands). Beide reizen waren volgeboekt.

DE BEVRIJDING EN DE NAOORLOGSE PERIODE IN BELGIË

Een studiedag voorgesteld
door **Stichting Auschwitz** en de
vzw Auschwitz in Gedachtenis

18 oktober 2024
van 9u tot 16u30

Onze studiedag zal verschillende aspecten van de Bevrijding en de gevolgen van het einde van de nazibezetting in België belichten. In contrast met de breiden van uitzonderlijke mensenmassa's die de geallieerde soldaten toelieten, was de oorlog in realiteit niet onmiddellijk afgelopen en werd de bevrijding niet door iedereen op dezelfde manier ervaren. Hoevel het Fort van Breendonk en de Dossinkazerne op 4 september 1944 niet langer bezet waren door de Duitsers, bleven de plaatsen waar de gevangenen van deze kampen naartoe werden gedeporteerd nog vele maanden onder nazi-controle. De eerste Belgische gedeporteerden uit Buchenwald leerden pas begin mei 1945 terug naar huis. Die overgrote meerderheid van de Joodse gedeporteerden was verdwenen. Diegenen die in België waren gebleven, kenden tevens de verschrikkingen van hun verplaatsingen maar waren alles kwijtgeraakt. Voor hen was het een tijd van individuele en gemeenschappelijke wederopbouw. Voor de collaborateurs was het een tijd van repressie. Ze werden opgesloten in geïmproviseerde interneringscentra onder toezicht van het verzet. Hoewel ze meteen na de oorlog een zekere geloofwaardigheid genoten, werden de verzetsstrijders aan de kant geschoven door de autoriteiten, die de vooroorlogse orde wilden herstellen. Deze politieke strategie werd ook weerspiegeld in de pers, waaruit de verzetsfiguur geleidelijk verdween. Tegelijkertijd met het politieke herstel, moesten de autoriteiten de voedselvoorziening voor de bevolking garanderen en de economische activiteit in stand houden. De bevrijding en de naoorlogse periode kenden dus verschillende contrasterende realiteiten.

PROGRAMMA

9u	Vervelcoming van de deelnemers
9u15	Probleemstelling van de studiedag Frédéric Crahay (Stichting Auschwitz)
9u30	Joden en Joods leven in bevrijd Antwerpen, 4 september 1944-1945 Veerle Vanden Daele (Kazerne Dossin)
10u	La libération de la Caserne Dossin Laurence Schwam (Kazerne Dossin)
10u30	Une cité si ardente... Les Juifs de Liège à la Libération Thierry Rozenblum (ASBL Mémoire de Darnes-Carniers)
11u – 11u30	KOFFIEPAUZE
11u30	Un auxiliaire digne de confiance ? La Résistance belge et l'internement des collaborateurs à la Libération (1944) Florent Verfaillie (War Heritage Institute)
12u	Het Fort van Breendonk als interningscentrum na de Bevrijding Bart Willems (Rijksarchief Antwerpen-Beveren)
12u30	Discussie
12u45 – 14u15	LUNCH
14u15	Quand l'image fixe la mémoire. La Résistance et les photos de presse (septembre 1944 – mai 1945) Chantal Kesteloot (CegeSoma) en Bénédicte Rochet (Université de Namur)
15u	"Onze strijd is niet voorbij": De bevrijding van Buchenwald en de overlevenden uit België Dorien Styven (Kazerne Dossin)
15u30	"Belgian Food Crisis". Détournements massifs, appaareil d'Etat d'alié et carences aliées (septembre 1944 – mai 1945) Luis Angel Bernarde y Garcia (Rijksarchief)
16u – 16u30	Algemene discussie en slotbeschouwing van de studiedag

CegeSoma
Luchtvaartsquare, 29
1070 Brussel

Tweetalige studiedag
Simultane vertaling in het
Frans en het Nederlands

Gratis toegang
verplichte inschrijving via
sarah.timperman@auschwitz.be

Van **28 oktober tot 1 november** organiseerden we uitzonderlijk onze tweetalige studiereis naar Auschwitz. De reis gaf de laureaten van onze wedstrijd Linken en herinneren de gelegenheid om de plaatsen te bezoeken en, in tegenstelling tot de gebruikelijke reizen, was de reis van 2024 exclusief voor hen gereserveerd. De aanpassingen van de schoolvakanties tussen de Federatie Wallonië-Brussel en het Vlaamse Gewest dwongen ons om de reis naar Auschwitz van april naar oktober te verschuiven (zoals al in 2023), maar liet ons niet toe om van de gewoonlijke accommodatie van het MDSM in 2024 gebruik te maken. Om de verdienstelijke laureaten niet te benadelen, organiseerden we de reis voor hen door hen te begeleiden met twee leden van onze Franstalige en Nederlandstalige pedagogische comités.

Op **22 november** vond de academische zitting voor de uitreiking van de Prijzen van Stichting Auschwitz 2023-2024 plaats in de Gotische Zaal van het Stadhuis van Brussel.

De prijzen 2023-2024 werden toegekend aan:

- **Prijs Stichting Auschwitz:** Lea MÜNCH voor haar proefschrift over psychiatrie in de Elzas onder het nazisme en Dominique FLORET voor haar werk getiteld *Traces d'esclavage en héritage : blessures, trauma et désobjectivation. La plasticité psychique en question(s)*,
- **Onderzoeksbeurzen:** Cassandre LESNIK (studie over Fritz Bauer) en Agathe DORRA (esthetiek en verzet)

Op **29 november** organiseerden we een vormingsdag over de techniciteit van de Shoah in het *Palais des Vins* in de Marollen in Brussel (een soortgelijke dag werd georganiseerd op **15 november** voor een Franstalig publiek).

PUBLICATIES

Sporen van Herinnering

Ons pedagogisch bulletin *Sporen van Herinnering* en zijn Franstalige equivalent *Traces de Mémoire* verschijnt elk kwartaal en wordt gratis verstuurd naar alle scholen van het land en daarnaast naar de privéadressen van degenen die erom vragen. Zo worden elke drie maanden 1.592 *Traces* en 1.632 *Sporen* naar de vier hoeken van België gestuurd. Sinds 2021 volgt het jaarlijkse thema het schooljaar, waardoor het jaar 2024 twee thema's kende (maart en juni: *Zich (her)opbouwen*, september en december: *De naziperitocide*).

In het kader van de herdenking van de 30e verjaardag van de genocide op de Tutsi's in Rwanda hebben we onze uitgave van *Traces de mémoire* gewijd aan de haatpropaganda tegen de Tutsi's herzien en uitgebreid.

Getuigen tussen geschiedenis en herinnering

Nummer 138 (april 2024) van *Getuigen* neemt als dossier thema de processen. Dit dossier behandelt de processen van Istanbul en de artsen van Neurenberg. Het houdt zich ook bezig met de vervolging van oorlogsmisdadigers in België (1944-1951), en met het microlocale rechtssysteem van de *gacaca* in Rwanda.

- Inleiding	Frédéric Crahay
- De Processen van Istanboel	Yves Ternon
- Het artsenproces van Neurenberg en de denazificatie	Yves Louis
- De vervolging van oorlogsmisdadigers in België, 1944-1951	Marie-Anne Weisers
- <i>Gacaca</i> – een microlokaal rechtssysteem om te oordelen over een ‘macrosociale’ genocide	Muriel Paradelle

In nummer 139 (oktober 2024) staat natuurlijk de bevrijding centraal. Ter gelegenheid van de 80e verjaardag van de bevrijding van België is ons thematische dossier daaraan gewijd.

- Inleiding	Veerle Vanden Daelen en Frédéric Crahay
- De “bevrijding” van de Dossinkazerne	Laurence Schram
- ‘There in that place of evil memory’. Early Anglo-Canadian responses to the ‘discovery’ of <i>Auffanglager</i> Breendonk	Richard Menkis
- Jewish Allies and Survivors in Liberated Antwerp, 1944-1945	Veerle Vanden Daelen
- Een erg vurige stad... De Joden van Luik en de Bevrijding	Thierry Rozenblum

Laten we er ook aan herinneren dat de nummers van *Getuigen* en *Témoigner* (zijn Franstalige tegenhanger) na een jaar ook online te vinden zijn, op het platform Revue.org.

Het dossier over de bevrijding is ook integraal beschikbaar in het Engels op onze Engelstalige site.

De collectie van Stichting Auschwitz

IN DE 'PAPIEREN' COLLECTIE

In 2024 verscheen in naam van Stichting Auschwitz:

Le Triangle à Anderlecht. Mémoires juives d'un quartier, Brussel,
Stichting voor Hedendaagse Herinnering/ Stichting Auschwitz, 2024,
183 p.

Albert Aniel, Barbara Dickschen, Alain Mihály, Sophie Milquet,
Sarah Timperman, Yannik van Praag

Dit werk werd gepubliceerd in samenwerking met en met de steun van de VZW Auschwitz in Gedachtenis/ Stichting Auschwitz en de Stichting voor Hedendaagse Herinnering. Twee van onze medewerkers, Sarah Timperman en Yannik Van Praag, hebben deelgenomen aan de redactie en expertise. Het boek is het resultaat van het verzamelen van getuigenissen van voormalige handelaars en bewoners, actoren van de wijk van vandaag, maar ook van foto's en archiefdocumenten, die allemaal sporen zijn van meer dan een eeuw lokale Joodse geschiedenis. Het werd gepresenteerd op 18 april 2024 in het Instituut voor Joodse Studies van de ULB.

DE ONLINECOLLECTIE VAN STICHTING AUSCHWITZ

Het doel van deze nieuwe gratis online collectie is tweeledig. Ten eerste is het om te voldoen aan een behoefte aan ‘bewaring van de herinnering’ door een getuigenis, het verhaal van een privégeschiedenis, een kans te geven om gedeeld te worden met zoveel mogelijk mensen. Dit is een van de eerste bestaansredenen van Stichting Auschwitz/ VZW Auschwitz in Gedachtenis. Maar ook, uit bekommernis om ecologische bewaring en gemak van distributie voor een vereniging die geen uitgeverij is, wordt de keuze om een opgemaakte PDF te creëren zonder drukwerk bevoorrecht in deze aanpak.

Verschenen in 2024 in de onlinecollectie:

Jean-Louis Rouhart, *Analyse de faits de langue dans la correspondance illégale des détenu·e·s des camps de concentration nazis, y compris dans les poèmes insérés ou annexés à cette correspondance*, Brussel, Stichting Auschwitz, 2024, 258 p.

Na een algemene presentatie te hebben gegeven van het fenomeen van illegale correspondentie in nationaalsocialistische concentratiekampen en de epistemologische waarde van deze correspondentie te hebben getoond ten opzichte van andere bronnen van kennis van de concentratiekampwereld in een studie getiteld *Lettres de l'ombre. Correspondance illégale dans les camps de concentration nazis*, stelt de auteur zich voor om in dit werk nog niet ontwikkelde linguïstische aspecten naar voren te brengen en zich af te vragen over de functies uitgeoefend door een aantal taalfeiten, niet alleen in de teksten van de eigenlijke illegale brieven, maar ook in de gedichten die erin ingevoegd of bijgevoegd zijn. Hij hoopt zo bij te dragen aan het uitbreiden van het kennisveld betreffende de problematiek van illegale correspondentie van naziconcentratiekampen.

ANALYSE DE FAITS DE LANGUE
DANS LA CORRESPONDANCE
ILLÉGALE DES DÉTENU·E·S DES
CAMPS DE CONCENTRATION
NAZIS, Y COMPRIS DANS LES
POÈMES INSÉRÉS OU ANNEXÉS
À CETTE CORRESPONDANCE

Jean-Louis ROUHART

PERMANENTE EDUCATIE

Sinds 2003 past de actie van de VZW Auschwitz in Gedachtenis binnen het kader van Permanente Educatie. Door middel van analyses en studies bestemd voor het grote publiek, is het doel het bevorderen en ontwikkelen van bewustwording en kritische kennis van de Holocaust, van de overdracht van herinnering en van alle massagruwelen en genocides gepleegd door autoritaire regimes. Hierdoor streven we er onder andere naar om antisemitische, racistische en ontkenningsdiscours tegen te gaan. Overtuigd dat de veelheid van standpunten de kritische geest bevordert en het debat van ideeën versterkt dat onmisbaar is voor elke democratie, publiceren we ook analyses van auteurs buiten de VZW. Met het idee om de toenemende polarisatie in onze samenleving te bestrijden, hebben we in 2024 een studie (van minimaal 60.000 tekens) en 25 analyses (van minimaal 8.000 tekens) geproduceerd. In deze teksten proberen we telkens een actuele problematiek te belichten met onze kennis van het verleden.

De analyses en studies in 2024

STUDIE

Yannik van Praag (Mémoire d'Auschwitz VZW)
*Enseigner le nazisme et la Shoah aujourd'hui :
enjeux, défis et perspectives*

Het onderwijs van het nazisme en de Holocaust staat voor veel uitdagingen: hoe deze geschiedenis op grondige en toegankelijke wijze over te dragen in een wereld waar het verleden voortdurend wordt ingeroepen, zo niet gerecupereerd? Deze tekst verkent de uitdagingen, benaderingen, methoden en moeilijkheden waarmee leraren geconfronteerd worden.

ANALYSES

Brecht Capiau (journalist, expert voor vzw Auschwitz in Gedachtenis)
Oppenheimer: tussen vloek en glorie

Frédéric Crahay (vzw Auschwitz in Gedachtenis)
*Gewone mensen: een vergeten hoofdstuk van de Endlösung
(documentaire)*

Frédéric Crahay (vzw Auschwitz in Gedachtenis)
*Het proces van Oskar Gröning, een revolutie in de juridische
interpretatie van verantwoordelijkheid*

Frédéric Crahay (vzw Auschwitz in Gedachtenis)
*De plaats van de wederopbouw na de Shoah in de Israëlische
samenleving tussen 1948 en 1961?*

Peter De Graeve (Lucas School of Arts)
The Zone of Interest. In de ogen van degene die kijkt

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)
Gesprek met Jacques Frojmovics (Project Neshama)

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

“Om een realiteit correct te beschrijven, moet je de juiste termen gebruiken.” Gesprek met Laurence Schram

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

“Een uniforme terminologie is een kwestie van mentale hygiëne.”
Gesprek met Freddy Mortier (UGent)

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

“Euthanasie: wat vandaag in België wordt toegepast heeft niets vergelijkbaars met wat er gebeurde in nazi-Duitsland.” Gesprek met Wim Distelmans (VUB)

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

“De Belgische euthanasie staat lijnrecht tegenover de nazimisdaden.” Gesprek met Jacqueline Herremans (Voorzitster van de ADMD België)

Johan Puttemans (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

Het rassenbeleid als pseudo-intellectuele grondslag van de naziperitocide [de moord op de “nuttelozen”]

Maarten Van Alstein (Onderzoeker politieke geschiedenis – Vredesinstituut)

WIL: een film van Tim Mielants

Fabian Van Samang (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

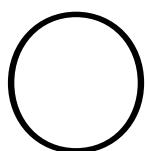
Voor Mein Kampf. De vormingsjaren van Adolf Hitler (Anne Quinchon-Caudal)

Fabian Van Samang (vzw Auschwitz in Gedachtenis)

Het vaderland uitgraven. Een geschiedenis van de archeologie in Palestina-Israël (Chloé Rosner)

En vele andere analyses over diverse onderwerpen gerelateerd aan de Holocaust, nazisme, herinnering en hedendaagse thema's. Alle analyses en studies staan op onze website www.auschwitz.be en op de site van de Federatie Wallonië-Brussel. Een aantal analyses verschenen in het Nederlands in Sporen en Getuigen.

PEDAGOGIE

m op de hoogte te zijn van het pedagogische concept van onze projecten, kan de VZW Auschwitz in Gedachtenis beroep doen op twee pedagogische commissies waar leraren en professionals van de pedagogie zetelen. We werken ook regelmatig samen met de Directie Burgerschap, Herinnering en Democratie (CiMéDé, vroeger de cel Dob – *Démocratie ou barbarie*).

Het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie in 2024: Een grondige reflectie

Aan Nederlandstalige kant zijn we stichtende leden (in 2008) van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie (BCH), een speciaal comité voor herinneringseducatie. Omwille van het maatschappelijke belang van de thema's waar het BCH rond werkt en de stijgende nood van onderwijsprofessionals om hierin ondersteund te worden, hebben we in het werkjaar 2023-2024 geïnvesteerd in de opmaak van een nieuw meerjarenbeleidsplan.

In 2024 onderging het BCH een grondige reflectie over zijn rol, structuur en toekomstvisie. Na meer dan vijftien jaar actief te zijn geweest in het ondersteunen van leerkrachten op het vlak van herinneringseducatie, kwam het moment om de werking kritisch te evalueren en aan te passen aan de hedendaagse uitdagingen. Deze reflectie mondde uit in een beslissing tot herstart van het BCH. Deze herstart behelst niet alleen een vernieuwing van de structuur en werkingsmethoden, maar ook een herbezinning op de kernmissie van het comité. Het BCH wil zich opnieuw positioneren als een dynamisch platform dat nog beter aansluit bij de noden van het onderwijsveld en de uitdagingen van herinneringseducatie in een diverse samenleving.

In het kader van deze vernieuwing wordt er overwogen om het comité een nieuwe naam te geven die beter de bredere missie en hedendaagse focus weergeeft. Deze naamsverandering zou de evolutie van puur 'herinneren' naar een meer holistische benadering van historisch bewustzijn, kritisch denken en burgerschapsvorming moeten reflecteren. Voor de nieuwe fase wordt er gezocht naar een coördinator met een specifiek profiel. Deze functie vereist sterke ervaring in herinneringseducatie en geschiedenisonderwijs, uitstekende communicatie- en netwerkvaardigheden, visie op de rol van herinneringseducatie in het hedendaagse onderwijs, ervaring met projectmanagement en partnercoördinatie, alsook kennis van de Vlaamse onderwijscontext en -netwerken.

Het adviesorgaan wordt hersamensteld met oog voor vertegenwoordiging van alle onderwijsnetten en -niveaus, inclusie van expertise uit diverse herinneringsdomeinen zoals de Holocaust, kolonialisme, oorlogsgeschiedenis en mensenrechten, betrokkenheid van jongeren en leerkrachten uit het veld, aandacht voor diversiteit en interculturele perspectieven, en samenwerking met internationale expertisenetwerken. Als onderdeel van de reflectie werd een uitgebreid overzicht opgemaakt van de activiteiten van alle partners. Dit overzicht toont de rijkdom aan initiatieven binnen het herinneringseducatieve landschap, van musea en gedenkplaatsen tot educatieve organisaties en onderzoeksinstituten. Deze mapping dient als basis voor een betere coördinatie en synergie tussen de verschillende actoren.

Door deze grondige reflectie en herstructurering wil het vernieuwde comité een nog sterkere rol spelen in het ondersteunen van kwalitatieve herinneringseducatie die bijdraagt aan het vormen van kritische, empathische en betrokken burgers.

Sinds 2023 begeleidt onze pedagogisch coördinator de leden van het **Project Neshama**, een taak die zich in 2024 voortzette. Dit project, dat afhangt van de Joodse sociale dienst, brengt kinderen van getuigen en overlevenden in contact met jongeren zodat de herinnering wordt doorgegeven na de dood van tijdgenoten van de feiten. Dit team van kinderen van Holocaust-overlevenden (personen geboren na het einde van de oorlog wiens ouders de Shoah hebben overleefd en die niet meer in staat zijn om zelf getuigenis af te leggen) en die beschikbaar zouden zijn om het verhaal en het oorlogsverloop van hun ouders te vertellen aan jongeren, in klassen of in VZW's die zich bezighouden met de herinnering aan de Holocaust.

Sinds enkele jaren neemt de cel Henegouwen herinnering, verbonden aan de provincie Henegouwen, politieagenten in opleiding mee naar het gedenkteken van Breendonk. Na een bezoek aan het fort in de voormiddag, wonen de politieagenten drie conferenties bij verzorgd door Stichting Auschwitz. De directeur en de pedagogisch coördinator contextualiseren migraties, het massa-effect en de Duitse politiediensten onder het nazisme.

In 2024 hebben vijf studenten stagegelopen bij Stichting Auschwitz. Komend uit de vier hoeken van het land hebben ze de gelegenheid gehad om zich te vormen in contact met de professionals van de Stichting. Vier types stages worden momenteel vervuld bij de stichting: bibliotheek, geschiedenis, archivistiek en vertaling.

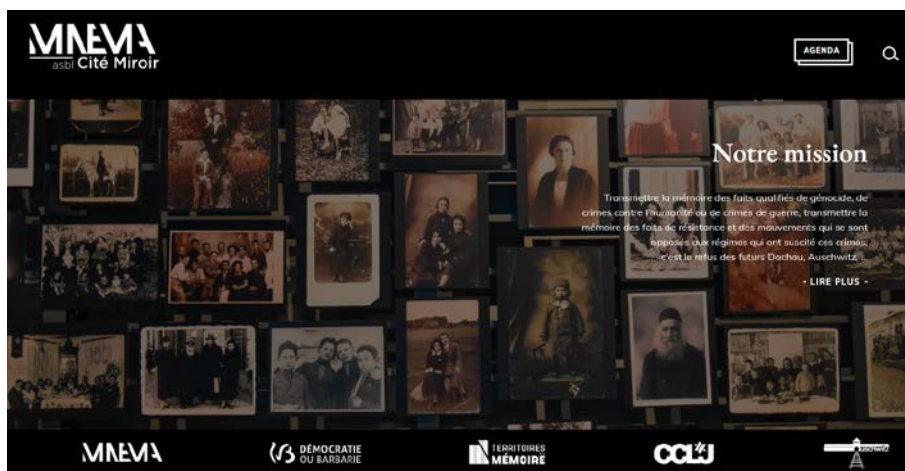
BIBLIOTHEEK EN ARCHIEVEN

Onze collectie telt op 31 december 2024:

- 13.813 boeken (gecodeerde titels)
- meer van 11.000 tijdschriften

De lijst van werken is nu integraal raadpleegbaar op onze site auschwitz.be, evenals op het portaal van het pluridisciplinaire centrum voor de overdracht van herinnering Mnema.

Het interviewprogramma van overlevenden, dat in 1992 was geïnitieerd als Belgische partner van het Fortunoff Fonds van de universiteit van Yale, wordt nog steeds voortgezet. Omdat Holocaust-overlevenden en overlevenden van naziconcentratiekampen zeldzaam worden, gaat ons project echter door met interviews van Joodse kinderen die tijdens de oorlog verstoppt waren. Tien nieuwe interviews werden door ons team gerealiseerd in 2024, waardoor ons interviewfonds op 269 getuigenissen komt.

De oogst van 2024:

- Interview Marie-Thérèse Gemeiner YAFA 260 verborgen kind
- Interview Eliane Muller YAFA 261 Rechtvaardige onder de Volkeren (Guy Lukowski YAFA
- Interview Armand Wiernik YAFA 262 verborgen kind
- Interview Charles Erlbaum YAFA 263 verborgen kind
- Interview Vera Morton YAFA 264 + Touro 1 verborgen kind
- Interview Mela Backer YAFA 265 + Touro 2 verborgen kind
- Interview Betti Blaugrund YAFA 266 + Touro 3 verborgen kind
- Interview Louis Lenglet-Sloutsky YAFA 267 + Touro 4 verborgen kind
- Interview Jeanne Abramowicz YAFA 268 + Touro 5 verborgen kind
- Interview Alain Kaplan YAFA 269 + Touro 6 verborgen kind

DE WETEN- SCHAPPELIJKE EXPERTISE VAN ONS STUDIE -EN DOCUMENTATIE- CENTRUM

Altijd bezorgd om het wetenschappelijke te vertalen naar het pedagogische, ten behoeve van zoveel mogelijk mensen en trouw aan haar label van ‘openbaar nut’, produceren Stichting Auschwitz en haar team van onderzoekers ook constant wetenschappelijk werk. Dit vertaalt zich in een externe expertisebijdrage wanneer daar vraag naar is:

10 januari: Conferentie over de werking van Auschwitz aan het Collège d’Alzon (Bure) voor 120 leerlingen die op studiereis naar Auschwitz gaan.

12 januari: conferentie in Court St-Étienne voor 85 leerlingen.

17 januari: conferentie Collège Notre Dame in Arlon voor 38 leerlingen.

19 januari: deelname met Marc Audrit aan een podcast van *La Libre Belgique* over de aanval van Jean de Selys Lonchamps op het hoofdkwartier van de Sipo SD in Brussel.

9 en 14 februari: Conferentie over de Holocaust in België, Collège des Hayeffes in Mont-Saint-Guibert voor in totaal 103 leerlingen.

15 februari: conferentie aan het Institut technique Libre d'Ath voor 62 leerlingen.

17 februari: conferentie over de Holocaust in België ter voorbereiding op de studiereis van *VZW Ami entends-tu?* naar Lyon. Ter vorming nam onze archivaresse Sarah Timperman hieraan deel.

22 februari: conferentie in Bischoffsheim, Brussel voor 71 leerlingen.

23 februari: tussenkomst in de studiedag van CiMéDé: Onderwijs over de genocide van de Tutsi's in Rwanda.

8 maart: conferentie aan de faculteit criminologie van de ULB ter voorbereiding van hun jaarlijkse reis naar Auschwitz voor 42 studenten.

18 maart: conferentie aan het Collège des Hayeffes in Mont-Saint-Guibert voor 57 leerlingen.

29 maart: tussenkomst tijdens de studiedag, georganiseerd door de Senaat van België, gewijd aan de rol van de NMBS tijdens de Tweede Wereldoorlog.

9 april: tussenkomst van onze pedagogisch coördinator, Johan Puttemans, in het programma *Retour aux sources* op de RTBF. De tussenkomst, in de vorm van een rondetafelgesprek na de documentaire, behandelde het lot dat de nazi's voorbehielden aan homoseksuele kampgedetineerden.

2 mei: animatie van rondetafelgesprek tijdens een avond van het *Maison de l'Histoire* (Studentenclub) aan de UCL rond de thematiek van de Tweede Wereldoorlog.

16 mei: conferentie aan het Institut Dames de Marie (St-Josse) voor 62 leerlingen.

23 mei: deelname aan de studiedag van Joodse Studies Lage Landen in Antwerpen.

24 mei: vijf conferenties aan het IPES van Wavre voor in totaal 135 leerlingen.

6 juni: vorming van de politieagenten van de provincie Henegouwen in Breendonk.

1 juli: tussenkomst bij de 'Groep van Wijzen' in de Senaat in het kader van het rapport over de rol van de NMBS tijdens de Tweede Wereldoorlog. Onze directeur, Frédéric Crahay, had zitting gehad in de wetenschappelijke raad die het onderzoek heeft begeleid dat het rapport mogelijk maakte.

18 november: conferentie in Esneux voor 42 leerlingen.

22 november: contextualisering en debat rond de film *The zone of interest* in Saint Vaast, in aanwezigheid van 154 jongeren, op verzoek van de cel Hainaut Mémoire.

2, 3 en 5 december: vorming van de politieagenten van de provincie Henegouwen in Breendonk.

18 december: tussenkomst bij 27 toekomstige leerkrachten aan de HEBB campus pédagogique Nijvel. De conferentie behandelde de werking van Stichting Auschwitz als studie- en documentatiecentrum.

INTERNATIONALE PARTNER- SCHAPPEN

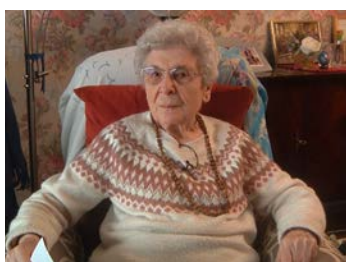

Het Fortunoff Fonds van de Universiteit van Yale

In het kader van het partnerschap met het Fortunoff Fonds werd onze archivaresse in 2024 *fellow* van het project voor kritische uitgaven van interviews van overlevenden. De Critical Editions-serie plaatst de Fortunoff video-getuigenissen in hun historische en geografische context. Elke getuigenis van de serie werd geselecteerd door een ‘gastonderzoeker’, een zogenaamde fellow. Elke onderzoeker schrijft vervolgens een inleidend essay over de gekozen getuigenis, vergezeld van een geannoteerde transcriptie die aanvullende informatie en contextelementen verstrekt.

Fortunoff Video Archive
For Holocaust Testimonies

Het *Wiedergutmachung*-project met de Touro-universiteit van Berlijn

Stichting Auschwitz is Belgische partner in een project geïnitieerd door de Touro University van Berlijn. *Wiedergutmachung* (herstel) is een specifiek Duitse term die werd ontwikkeld in het kader van het Duitse herstelbeleid na de Tweede Wereldoorlog in verband met de schade veroorzaakt door nazi-onrecht. Het omvat de teruggave van goederen en compensatie, in het bijzonder voor lichamelijke schade, maar ook voor vermogensschade die niet gedekt wordt door teruggave.

Het doel is om wetenschappelijk werk te realiseren over de effecten van de *Wiedergutmachung* in verschillende Europese landen, waaronder België. We hebben in dat kader zes interviews gerealiseerd van Belgische personen die profiteerden van de *Wiedergutmachung* in 2024. Vier andere getuigen zullen geïnterviewd worden in 2025.

- Interview Vera Morton YAFA 264 + Touro 1 verborgen kind
- Interview Mela Backer YAFA 265 + Touro 2 verborgen kind
- Interview Betti Blaugrund YAFA 266 + Touro 3 verborgen kind
- Interview Louis Lenglet-Sloutsky YAFA 267 + Touro 4 verborgen kind
- Interview Jeanne Abramowicz YAFA 268 + Touro 5 verborgen kind
- Interview Alain Kaplan YAFA 269 + Touro 6 verborgen kind

PENSIOENEN

Op 1 mei 2024 gingen Carine Bracke (administratief assistente) en Daniel Weyssow (projectverantwoordelijke) met pensioen.

Daniel Weyssow werd op 2 september 2024 vervangen door Line Maes, bachelor in Toerisme en master in Geschiedenis.

Catherine Lecomte verving Carine Bracke op 1 december 2024.

DANKWOORD

Zoals elk jaar moeten we de instellingen en privéweldoeners vermelden zonder wie onze activiteiten niet zouden kunnen plaatsvinden en die al onze dankbaarheid verdienen:

De Federatie Wallonië-Brussel en in het bijzonder CiMédé
en Permanente Educatie

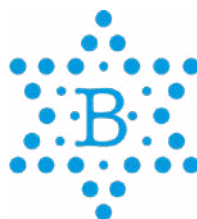
De Nationale Loterij

Actiris

Stichting van het Jodendom van België

Stichting Manfred Nussbaum